10 Յունիս 1845ին կայսերական հրովարտակ մը, ամէն իրաւունք կու տար Յովհաննէս Մուրատեանին աւստրիական դատարանին առջեւ։

Գերպ. Աբրահայրը տեսնելով որ այլեւս ամէն խնդրանք եւ պատճառաբանութիւն անօգուտ է, եւ թէ վարժարանը իր ներքին անկախութիւնը վտանգի կ'ենթարկէ, առաւ վճռական քայլ մը։ Հաւաքեց իր Միաբանութեան բոլոր անդամները եւ խորհրդակցելով, միաձայնութեամբ վճռեցին վարժարանը փոխադրել Ֆրանսա։

Ֆրանսա հնուց ի վեր պահած էր իր համայքը Հայերուն հանդէպ. պատմական յարաբերութիւնները շղթայած էին Հայն ու Ֆրանսացին։

Պատանի Մխիթարի կեանքին մէջ ալ կարծէք, Ֆրանսան կը հետեւէր անոր քայլերուն։ Հալէպի մէջ Ֆրանսացի կրօնաւոր մըն է, Հ. Անտոն Բովիյլէ, որ իր մօտն կ'առնէ անպաշտպան սարկաւագ Մխիթարը։ Կ. Պոլսոյ մէջ թրքական հալածանքներուն դէմ, ֆրանսական դեսպանատունն է որ կը հովանաւորէ զինք. Նաբոլէոն երբ Իտալիոյ մէջ կը ջնջէր կրօնաւորական մենաստանները, կայսերական յատուկ հրովարտակով մը ազատ կը ձգէր Մխիթարի Տունը։

Ի՞նչ բան աւելի քան այս նախախնամական եւ պատմական եղելութիւնները, կրնային ամուր հաւաստիք մ'ըլլար, որպէսզի Միաբանութիւնը, Փարիզ, ազատութեան եւ մշակոյթի կեդրոնին մէջ, փոխադրէր իր լուսաւորութեան մէկ վառարանը՝ Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանը։

ՁՕՆ

Ի ՊԱՏԻՒ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ
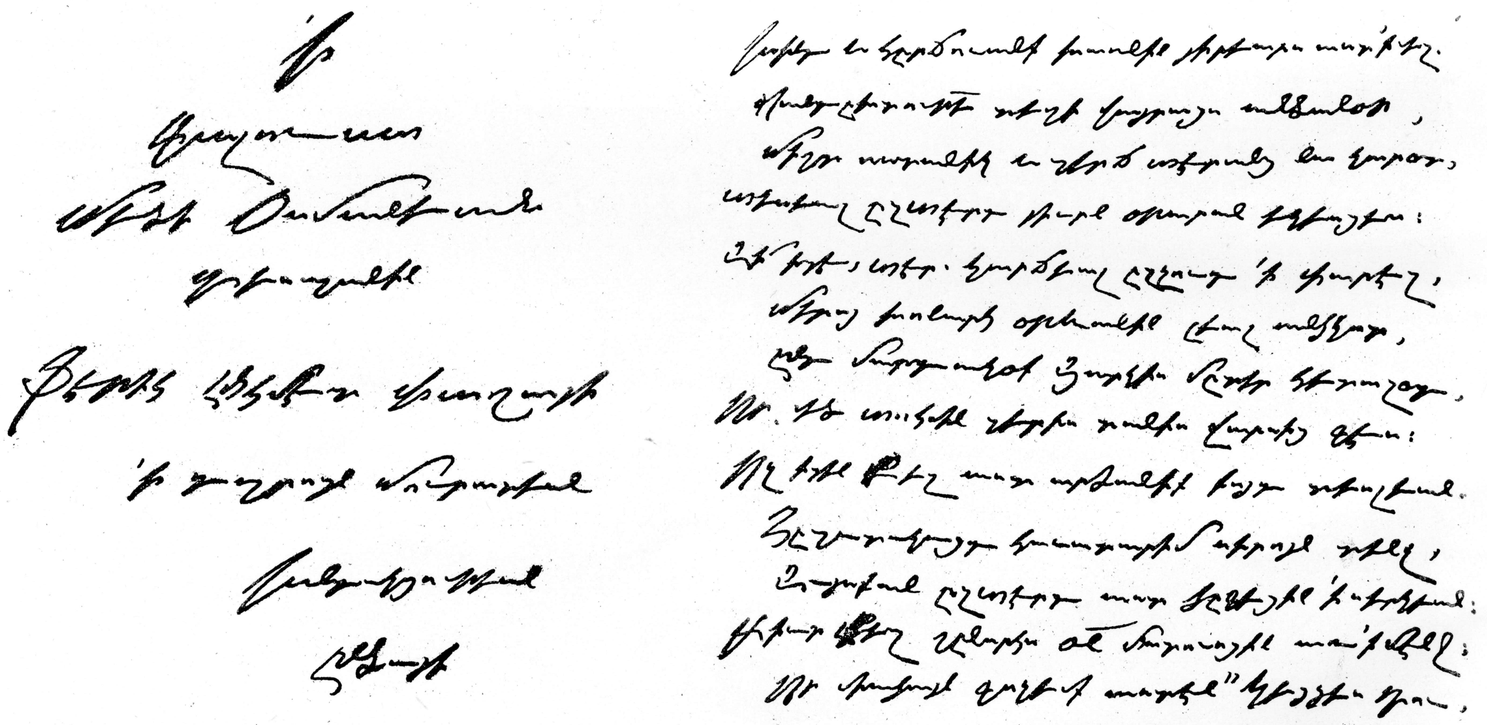
1838, ՓԱՏՈՒԱ